

Transitie AWBZ

basisdossier 2.0

19 maart 2014

Inhoud

1.	Van nu naar straks	3
1.1.	Wat is de huidige situatie?	3
1.2.	Wat gaat er veranderen?	4
1.3.	Wat is de beoogde eindsituatie	6
2.	Waar gaat het over?	7
2.1.	Wat is de ingangsdatum van de transitie?	7
2.2.	Met welke spelers hebben we te maken?	7
2.3.	Financiën	8
2.4.	Aantallen	8
3.	Waar staan we?	9
3.1.	Wat zijn specifieke aandachtspunten voor deze transitie?	9
3.2.	Wat hebben we al gedaan in de voorbereidingen, waar staan we nu?	9
4.	De gemeenteraad	12

1. Van nu naar straks

1.1. Wat is de huidige situatie?

Introductie

Karel is een man, 56 jaar, is slecht ter been, draagt steunkousen, lijdt aan suikerziekte en heeft een licht verstandelijke beperking. Hij woont zelfstandig. Karel raakt regelmatig in de war als hij een officiële brief op de mat vindt. Hij heeft al eens veel schulden gemaakt omdat hij niet wist wat hij ermee moest.

Hij krijgt een scootmobiel om zijn boodschappen te kunnen doen (Wmo¹), huishoudelijke hulp om zijn woning schoon te houden (Wmo), twee keer per dag verzorging om de steunkousen aan te doen (AWBZ²), wekelijks twee uur individuele begeleiding om zijn post te verwerken en beslissingen te nemen op financieel gebied (AWBZ). En hij gaat elk half jaar naar de internist voor controle van zijn suikerziekte (Zvw³).

Karel heeft een beschikking van de gemeente (Wmo) en van het CIZ⁴ (AWBZ) voor de ondersteuning. Hij ontvangt elke vier weken een overzicht van het CAK⁵ waarop staat welke zorg hij heeft gehad en vanuit welke wet (Wmo of AWBZ). Er staat op wat zijn maximale eigen bijdrage is en ook iets over een bijdrage Wtcg⁶. Van zijn verzekeraar ontvangt hij in ieder geval elk half jaar de 'rekening' voor het bezoek aan de internist.

Dit is een voorbeeld van een situatie anno 2014. Duidelijk is dat de ondersteuning van Karel vanuit verschillende wetten wordt geregeld met verschillende rechten.

De Wmo 2007 biedt recht op compensatie van beperkingen in zelfredzaamheid en participatie.

De AWBZ biedt recht op een voorziening in verband met een lichamelijke, zintuiglijke, psychische of verstandelijke beperking.

De Zvw geeft recht op een medische behandeling op grond van polisvoorwaarden.

De Wtcg regelt een financiële compensatie voor mensen die langdurig ziek of gehandicapt zijn.

Dit stelsel is erg ingewikkeld en kostbaar en daarom wordt het herzien.

¹ Wet maatschappelijke ondersteuning

² Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten

³ Zorgverzekeringswet

⁴ Centrum Indicatiestelling Zorg

⁵ Centraal Administratie Kantoor

⁶ Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten

Begrippen

Enkele begrippen die een rol spelen:

- Begeleiding: hulp/ondersteuning in het gewone dagelijkse leven. Het kan gaan om boodschappen doen, dagopvang e.d. Begeleiding kan individueel en in een groep plaatsvinden.
- Persoonlijke verzorging: ondersteuning bij het wassen, aankleden, e.d.
- Huishoudelijke verzorging: ondersteuning in het huishouden, zoals afwassen, schoonmaken e.d.
- Verpleging: medische handelingen zoals prikken, wondverzorging e.d.

1.2. Wat gaat er veranderen?

Nieuw zorgstelsel

De wetgever beoogt een hervorming van het hele zorgstelsel. De transitie AWBZ is een onderdeel van deze hervorming.

Het doel van de transitie is een goede, toegankelijke en betaalbare zorg voor mensen met een beperking in zelfredzaamheid en participatie.

De verwachting is dat de gemeente beter in staat is om lokale oplossingen te vinden voor individuele situaties.

Nieuwe en vernieuwde wetten

De wetgever heeft ervoor gekozen om een scheiding aan te brengen in doelgroepen:

- Mensen die echt niet meer thuis kunnen wonen omdat zij intensieve zorg nodig hebben gedurende een langere periode. Daarvoor is een nieuwe wet opgesteld, de Wet Langdurige Intensieve Zorg (WLIZ);
- Mensen die thuis kunnen wonen, met ondersteuning vanuit de Wmo en de Zvw. Daarvoor worden beide wetten aangepast.

De vraag is nu: welke zorg valt onder de Wmo en welke onder de Zvw?

De vuistregel is:

- Lichaamsgebonden en medische zorg valt onder de Zvw.
- Zorg, gericht op zelfredzaamheid en participatie valt onder de Wmo.

Wmo 2015

Er ligt een nieuw concept wetsvoorstel Wmo. Het gemeentebestuur krijgt de opdracht om ervoor te zorgen dat burgers zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving kunnen blijven. Daartoe dient de gemeenteraad periodiek een plan vast te stellen.

In het plan staan de beleidsvoornemens wat betreft:

- De sociale samenhang, leefbaarheid, toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten en het huiselijk geweld.
- Ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers.
- Het voorkomen en vroegtijdig signaleren van noodzaak tot maatschappelijke ondersteuning.
- Het bieden van *algemene voorzieningen* en *maatwerkvoorzieningen*, gericht op zelfredzaamheid en participatie, beschermd wonen en opvang.

Het wetsvoorstel bevat duidelijke kaders voor de te nemen maatregelen en voorzieningen en de mogelijkheden voor het gebruik van persoonsgebonden budget en de heffing van eigen bijdragen.

Om te komen tot een goede maatwerkvoorziening dient het college samen met de cliënt (en eventuele mantelzorger) te onderzoeken wat de behoefte is en wat de mogelijkheden zijn.

Enkele belangrijke veranderingen ten opzichte van Wmo 2007 op een rij:

- De compensatieplicht wordt vervangen door een maatwerkvoorziening.
- De (aanvraag)procedure verandert: de cliënt doet eerst een melding waarna het college 6 weken de tijd krijgt om een onderzoek uit te voeren. Na het onderzoek kan de belanghebbende een aanvraag indienen. Op een aanvraag moet het college binnen 2 weken een besluit nemen.
- De eigen verantwoordelijkheid is in de wet verankerd. Het gaat om eigen kracht, gebruikelijke hulp, mantelzorg en hulp van andere personen uit het sociale netwerk .
- De vrijheid om te kiezen tussen een persoonsgebonden budget en een maatwerkvoorziening is beperkt. Er worden strengere voorwaarden gesteld aan het krijgen van persoonsgebonden budget.
- De mogelijkheid tot het verstrekken van een financiële tegemoetkoming vervalft. Het is dan ook niet meer mogelijk om een eigen aandeel te vragen.
- Het persoonsgebonden budget wordt een trekkingsrecht: Het college stort het persoonsgebonden budget niet meer op rekening van belanghebbende. De Sociale Verzekeringsbank (SVB) beheert het persoonsgebonden budget.

- De AWBZ-taak begeleiding vervalt en inwoners met beperkingen kunnen een beroep doen op de Wmo voor een onderzoek.
- Beschermd wonen wordt naar de Wmo 2015 overgeheveld en de middelen gaan naar de centrumgemeenten.

1.3. *Wat is de beoogde eindsituatie*

Decentralisatie en transformatie

De gemeente krijgt te maken met een decentralisatie van verantwoordelijkheden die tot nu toe bij het rijk lagen. Maar er is ook sprake van transformatie: de gemeenten moeten het anders gaan doen, zij moeten *kantelen*. De belangrijkste kenmerken van de kanteling zijn:

- Meer denken vanuit en aansluiten bij de inwoner.
- Niet kijken naar ziekte of beperkingen maar naar mogelijkheden.
- Geen recht op voorzieningen maar recht op een goed onderzoek en passende ondersteuning.

De impact van deze transformatie is groot en het zal naar verwachting een aantal jaren duren voordat de kanteling wordt uitgevoerd zoals die is bedoeld. Het vraagt namelijk een andere kijk van alle betrokkenen: bestuurders, ambtenaren, uitvoerders en inwoners.

Van intramuraal naar extramuraal

De criteria voor rechten op voorzieningen vanuit de AWBZ zijn al strenger geworden. Mensen komen niet meer zo snel in aanmerking voor wonen in een instelling (intramuraal).

Dat proces is stap voor stap ingezet en wordt *extramuralisering* genoemd. Bij de loketten voor Zorg & Dienstverlening is dit merkbaar doordat er steeds meer vragen komen die te maken hebben met complexere en/of zwaardere problematiek.

2. Waar gaat het over?

2.1. *Wat is de ingangsdatum van de transitie?*

Wmo 2015

De nieuwe Wmo (Wmo 2015) gaat waarschijnlijk in per 1 januari 2015. Het wetsvoorstel wordt in maart 2014 nog besproken in de Tweede Kamer. De stemming door de Eerste Kamer zal niet voor de zomer 2014 kunnen plaats vinden. Daarom gaan er stemmen op om de wet later te laten ingaan.

Wij houden voorlopig vast aan de datum van 1 januari 2015, net als het ministerie.

Overgangsrecht

Gezien de korte periode tussen vaststelling van de wet en de ingangsdatum heeft de staatssecretaris een overgangsrecht ingesteld.

Dit houdt in dat het individuele recht op een AWBZ-voorziening kan doorlopen tot uiterlijk 1 januari 2016. Dat geldt voor mensen die nu een indicatie hebben die doorloopt na 1 januari 2015. Als de indicatie afloopt in 2015 dan geldt de einddatum van de indicatie ook als einddatum voor het overgangsrecht.

2.2. *Met welke spelers hebben we te maken?*

Direct betrokkenen

De spelers zijn in de eerste plaats de mensen die direct betrokken zijn: de inwoners met beperkingen die compensatie zoeken, hun huisgenoten, burens, vrienden en familie, vrijwilligers, welzijnswerkers, maatschappelijk werkers en zorgprofessionals. Ook huisartsen en paramedici kunnen betrokken worden.

Organisaties

Daarnaast zijn vele organisaties betrokken: de Wmo-raad en cliëntenraden als stem van de burgers, Welzijnswerk Midden-Drenthe, GGD, NoorderMaat en Icare als 0^e en 1^e lijnsvoorzieningen. Verder de zorginstellingen zoals woonzorgcentra, GGZ, Promens Care, de zorgboerderijen en Noorderbrug.

Gemeenten

Tot slot hebben we te maken met andere gemeenten op verschillende schalen: regionaal en provinciaal. Waar dat nodig of efficiënt is schalen we op.

2.3. Financiën

Structureel

De budgetten voor Midden-Drenthe zijn voorlopig bekend gemaakt. Op dit moment is de verwachting dat we als gemeente in 2015 een bedrag van € 10.945.000 ontvangen voor de kosten van huishoudelijke verzorging, voorzieningen en begeleiding.

Op basis van het huidige beleid en de huidige uitgaven, zijn de verwachte uitgaven in 2015 € 12.259.700. Dat betekent dat we ons in de beleidsvoorbereiding richten op een taakstellende besparing van € 1.128.336.

Incidenteel

Hiernaast hebben we als gemeente enkele bedragen ontvangen om de invoering van deze transitie voor te bereiden.

2.4. Aantallen

Indicaties

De cijfers van het aantal extramurale AWBZ-indicaties voor begeleiding zijn bekend voor onze gemeente: In 2011 waren er 182 indicaties voor individuele begeleiding, 108 voor begeleiding groep (dagbesteding en dagactiviteiten), 65 voor een combinatie van individueel en groep en 68 voor kortdurend verblijf.

In totaal zijn er 423 mensen die een indicatie hebben.

Nuancerings

Hierbij moeten drie kanttekeningen worden gemaakt.

Ten eerste worden indicaties niet altijd (volledig) benut. Dat geldt voor ca. 20% van de indicaties.

Ten tweede zegt het aantal indicaties niets over de zwaarte en dus weinig over de werkelijke omvang van de zorg.

Ten derde gaat het om een momentopname. De fluctuaties zijn op dit moment niet groot, maar bijvoorbeeld het sterk groeiend aantal ouderen kan daarin verandering brengen in de toekomst.

Analyse nieuwe taken

Voor de gemeenten in Noord en Midden Drenthe levert Stamm een analyse van de nieuwe taken met gegevens uit verschillende bronnen. Zo verwachten we een beter beeld te krijgen van de omvang en aard van de vragen naar ondersteuning. De cijfers gebruiken we bij de voorbereiding van de inkoop van ondersteuning.

3. Waar staan we?

3.1. *Wat zijn specifieke aandachtspunten voor deze transitie?*

Voldoende ondersteuning

Er is meer ondersteuning vanuit de gemeenschap nodig omdat er minder middelen beschikbaar komen dan er nu zijn voor ondersteuning. Maar de gemeente kan geen hulp door burens of vrijwilligers opleggen en heeft daarin dus geen directe invloed.

Wel kan er invloed zijn bij de indicatiestelling en bij de contractering van organisaties. Daarvoor zijn goed geschoolde medewerkers nodig, die een goed beeld hebben van de sociale kaart en daarmee kunnen omgaan volgens het Wmo-principe.

Kortom: kunnen we als lokale samenleving de ondersteuning bemensen?

Overige aandachtspunten

In het gehele proces zullen we de volgende zaken moeten waarborgen:

- Kwetsbare burgers krijgen de ondersteuning die ze echt nodig hebben.
- De ondersteuning is georganiseerd rondom 1 huishouden, met 1 plan en 1 regisseur.
- Mantelzorgers en vrijwilligers zijn in staat om hun rol te vervullen.
- De gemeente houdt de regie over het systeem van maatschappelijke ondersteuning en professionele zorg.
- De gemeente ziet toe op goede samenwerking tussen de organisaties.
- De gemeente ziet toe op de kwaliteit van de ondersteuning.

3.2. *Wat hebben we al gedaan in de voorbereidingen, waar staan we nu?*

Plan van aanpak

In mei 2013 heeft het college een plan van aanpak op dit onderwerp vastgesteld. De uitvoering van dat plan loopt volgens de planning. Een belangrijks uitgangspunt in het plan van aanpak is de manier waarop we beleid ontwikkelen:

- Op de werkvloer, met cliënten en medewerkers van de welzijnsstichting en Wmo-consulenten.
- Gaandeweg, met bijstellingen op grond van voortschrijdend inzicht.

De voortgang van het plan van aanpak is te lezen in het document “basisstuk lokale structuur Midden-Drenthe transitie AWBZ”. Hieronder volgt een korte beschrijving van enkele projecten.

De toegang

De toegang tot specialistische ondersteuning hebben we ingericht op basis van de huidige structuur. De inwoners van Midden-Drenthe kunnen op verschillende plaatsen een beroep doen op de gemeente voor (maatschappelijke) ondersteuning.

De loketten voor Zorg & Dienstverlening geven individueel informatie en advies over de mogelijkheden van ondersteuning. Vanuit de loketten (Welzijnswerk) wordt ook de ondersteuning georganiseerd met inzet van vrijwilligers.

Voor de huidige individuele voorzieningen kunnen de inwoners terecht bij de Wmo-consulenten.

Mensen met verstandelijke of psychische beperkingen kunnen hulp krijgen van MEE-Drenthe om de weg te vinden in het zorgaanbod.

In elke kern is een arrangemententeam gevormd met medewerkers vanuit elk van de drie genoemde organisaties. Dit team doet het onderzoek naar de behoefte aan maatwerkvoorzieningen. Het Gesprek, in de praktijk meestal een serie gesprekken, vormt een onderdeel van dat onderzoek.

Het Gesprek

De vormgeving van het onderzoek, en in het bijzonder Het Gesprek, ontwikkelen we samen met Welzijnswerk Midden-Drenthe en de Hanzehogeschool in Groningen. De hogeschool organiseert de Wmo-werkplaats Noord⁷. Midden-Drenthe is een van de vijf zogenoemde Wmo-praktijken die worden onderzocht en beschreven. Van daaruit is er ook begeleiding.

De medewerkers van de arrangemententeams hebben een training gevolgd om beter te kunnen communiceren met de nieuwe doelgroepen, in het bijzonder mensen met verstandelijke en/of psychische beperkingen.

In april 2014 starten gesprekken met cliënten van zorginstellingen die hun AWBZ-indicatie voor begeleiding zullen verliezen. De gesprekken organiseren we in nauwe samenwerking met de instellingen.

⁷ Er zijn landelijk 9 WMO-werkplaatsen. Feitelijk gaat het om een samenwerking tussen medewerkers van gemeenten, instellingen voor welzijn en zorg en een scholingsinstelling. Onder leiding van een lector van een Hogeschool voeren medewerkers op projectbasis pilots uit om zo vanuit de praktijk te leren. Midden-Drenthe is één van de vijf gemeenten in Noord Nederland die is gevraagd om mee te doen in deze werkplaats.

Proeftuin Westerbork

Een aantal organisaties voor welzijn, wonen en zorg in Westerbork heeft een werkgroep gevormd om te onderzoeken hoe de inwoners van de buitendorpen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. De vraag is hoe de partijen in samenwerking de voorwaarden kunnen creëren.

Dit project wordt nu breder opgepakt, ook de andere kernen worden betrokken. Bovendien wordt bekeken of een coach vanuit het programma “In voor zorg” van het ministerie van VWS het project kan ondersteunen.

Samenwerking gemeenten

Gemeenten worden verplicht om samen te werken met andere gemeenten en met de verzekeraars. De samenwerking met de gemeenten in Noord en Midden Drenthe is weer opgepakt na een onderbreking, waarin gemeenten vooral hun eigen structuur hebben opgezet.

De thema's en de plannings worden zo mogelijk in maart/april 2014 vastgesteld. Samen met de regio Zuid-West Drenthe wordt vervoer onder de loep genomen. De voorbereiding van de samenwerking met verzekeraars is op de schaal van de provincie opgepakt. In het spoorboekje is meer in detail te lezen op welke onderdelen we samenwerken met welke gemeenten.

4. De gemeenteraad

De komende maanden zal de gemeenteraad een aantal beslissingen gaan nemen. Voor een overzicht daarvan verwijzen we naar het spoorboekje AWBZ.

Daarnaast krijgt de gemeenteraad, net als de afgelopen periode, regelmatig een actuele versie van dit basisdossier en het spoorboekje. Ook gaat het college verder met het beleggen van drie werkbijeenkomsten per jaar.